

VIRTUEEL
PLATFORM
JAARVERSLAG
2012 IN BEELD

1 INTRODUCTIE

Dit jaarverslag geeft een beknopt en vooral visueel overzicht van de vijf basistaken van Virtueel Platform in 2012.

Virtueel Platform heeft in 2012 een spannend en veelomvattend jaar beleefd. Nieuwe studies werden opgezet en uitgewerkt, born-digital kunst en erfgoed werden landelijk geagendeerd en internationale projecten werden opgezet, in samenwerking met verschillende partners. Inhoudelijke thema's in 2012 waren onder andere Transmedia Storytelling en Media en de Stad.

INTERNATIONALISERING

In 2012 heeft Virtueel Platform extra ingezet op internationalisering. Door de bijdrage van de HGIS-Cultuurmiddelen werd het mogelijk om in Finland en Vlaanderen activiteiten te ontwikkelen, en voor een internationale doelgroep een publicatie te maken met een overzicht van Nederlandse e-cultuurorganisaties en -bedrijven.

FUSIE

Door het besluit van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap om de basisinfrastructuur te veranderen, is er in 2011 een fusietraject gestart met het Nederlands Architectuurinstituut en Prensela, Nederlands Instituut voor Design en Mode. Vanuit de organisatie zijn hiervoor tijd en middelen ingezet in 2012.

Dit jaarverslag is in de verleden tijd geschreven, omdat Virtueel Platform op 1 januari 2013 is gefuseerd. Virtueel Platform werd opgericht in 1997 en is vijftien jaar actief geweest. 2012 was het vierde en laatste jaar van de cultuurplanperiode 2009-2012.

ORGANISATIE

Virtueel Platform richtte zich op organisaties en mensen die werkzaam zijn binnen de kunst- en cultuursector, overheid, fondsen, onderwijs en de creatieve industrie. Virtueel Platform was een onafhankelijke stichting en werd gesubsidieerd door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Activiteiten van Virtueel Platform kwamen voort uit de volgende drie strategische doelstellingen:

- Het signaleren van ontwikkelingen en stimuleren van onderzoek.
- Het werk van de sector nationaal en internationaal bekendheid geven.
- De sector sterker verbinden met culturele en maatschappelijke organisaties.

Deze strategische doelstellingen zijn afgeleid van de vijf kerntaken die Virtueel Platform als sectorinstituut uitvoerde in opdracht van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

MEDEWERKERS

Eind 2012 telde Virtueel Platform tien medewerkers met een totaal van 6.5 fte formatieplaatsen. Alle medewerkers werkten in deeltijd dienstverband, behalve de directie.

DE FUNCTIES WAREN IN 2012 ALS VOLGT VERDEELD:

Floor van Spaendonck (1 fte)	Directeur
Vera van de Nieuwenhof (0.8fte)	Officemanager
Twan Eikelenboom (0.6fte)	Webredacteur
Cathy Brickwood (0.6 fte)	Programmamanager
Klaas Kuitenbrouwer (0.5 fte)	Programmamanager
Tijmen Schep (0.6 fte)	Programmamanager
Bertan Selim (0.6 fte)	Beleidsmedewerker
Michel Langendijk (0.8)	Communicatiemedewerker
Veerte Devreese (0.4)	Producent
Katia Truijen (0.4)	Redacteur

STAGIAIRES

Margot van der Kroon
Roos van der Weerd
Roos Verkade
Stefan Schoorl

Programmastage (Social Cities)
Programmastage
Communicatiestage
Communicatiestage

FREELANCERS

Merel Willemsen
Martijn de Waal
Annet Dekker

Stad_Spel_Data, Hot100 en Social Cities
Redactie
Project Observatory

RAAD VAN TOEZICHT

In 2012 bestond de Raad van Toezicht uit vijf leden:

Voorzitter
Penningmeester
Leden

Emilie Randoe
Mémé Bartels
Farid Tabarki
Henk Christophersen
Mira Kho

RAAD VAN ADVIES

Dick van Dijk
Annet Dekker
Lorna Goulden
Antoinette Hoes
Paul Keller
Jeroen van Mastrigt

Programmamanager Waag Society
Onafhankelijk curator en onderzoeker
Oprichter Creative Innovation Works
Oprichter Leylines
Programmamanager Kennisland
Onafhankelijk gameadviseur en bestuurslid
Dutch Game Garden
Oprichter De InformatieWerkPlaats
Interactie Vormgever
Freelancer Soynewoto
Professor Leerstoelgroep Media en cultuur, UvA
Vormgever
VPRO Digitaal
Onderzoek en oprichter van The Mobile City
Mediakunstenaar, developer open frameworks
Producer, curator en onderzoeker

3 ACTIVITEITEN VAN VIRTUEEL PLATFORM IN 2012

3.1. (INTER-)NATIONALE ACTIVITEITEN & BEZOEKERSPROGRAMMA

Virtueel Platform bereikte met (inter)nationale promotie en vertegenwoordiging de volgende doelstellingen: het zichtbaar maken van de Nederlandse e-cultuur in binnen- en buitenland, inzicht geven in internationaal beleid dat gericht is op e-cultuur en het signaleren en faciliteren van koppelingen van internationale informatie.

BEZOEKERSPROGRAMMA

Virtueel Platform bood in 2012, via de HGIS-Cultuurmiddelen van het ministerie van Buitenlandse Zaken en het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, de mogelijkheid om subsidie aan te vragen voor het Buitenlands Bezoekers Programma voor de e-cultuursector (2009 - 2012). De volgende experts zijn in 2012 uitgenodigd door verschillende organisaties:

- Dan Hill (februari 2012) was spreker tijdens conferentie Social Cities of Tomorrow.
- Collectief Nota Bene Visual (drie bezoekers, maart 2012) uit Turkije toonde werk op het Fiber Festival 2012 en bezocht medialabs.
- Persreis met gasten uit Italië (mei 2012): twaalf deelnemers bezochten DEAF, Dutch Electronic Art Festival en maakten een rondreis langs medialabs, de Design Academy en Piet Hein Eek.
- Curator Zhang Ga (mei 2012) bezocht DEAF, Dutch Electronic Art Festival.
- Zahra Ebrahim (juli 2012) was deelnemer aan de Kennisland Safari.
- Filip Visnjic (oktober 2012) was spreker tijdens Blogging the City.
- De International Summit Of Cheap Laser Graphics (november 2012) was aanwezig tijdens de Museumnacht bij Waag Society.
- Marcus Neustetter en Nina Czegledy (december 2012) maakten een korte tour langs Galerie SANAA en de Universiteit Leiden, en presenteerden bij de Mediamatic Fabriek.

E-CULTURE DAYS HELSINKI

In Finland presenteerde Virtueel Platform op 21 en 22 juli Nederlandse e-cultuur tijdens World Design Capital Helsinki. Innovatieve projecten uit Nederland op het grensvlak van digitale media, kunst en technologie werden gedurende twee dagen gepresenteerd in het Paviljoen van World Design Capital in Helsinki.

Regisseurs, producers en kunstenaars uit Nederland toonden hun nieuwste projecten en praatten over het maakproces. In samenwerking met The Mobile City werd een programma georganiseerd over de sociale steden van de toekomst. De Dutch E-culture Days werden mogelijk gemaakt door het ministerie van Buitenlandse Zaken.

**THE NEW EXPLORERS -
GUIDE TO DUTCH DIGITAL CULTURE**

The New Explorers - Guide to Dutch Digital Culture is dé gids voor iedereen die geïnteresseerd is in de grote spelers uit het digitale kunst- en cultuurveld in Nederland. Met meer dan 150 organisaties, waaronder medialabs, mediafestivals en gamebedrijven, is dit de meest complete ingang tot het innovatieve Nederlandse digitale cultuurveld. De gids werd wereldwijd verspreid en was via toonaangevende internationale blogs te downloaden.

HOW DO YOU DO (HDYD) IN GENT

How Do You Do bracht in 2012 kunstenaars, game developers, cross-over onderzoekers en allerlei andere digitale helden bij elkaar om ideeën en tips over de ontwikkeling van hun projecten te delen met makers. Het How Do You Do format werd ontwikkeld door Virtueel Platform.

deze editie elk twintig digitale helden, deze werden aangevuld met vier internationale helden.

Het evenement vond plaats tijdens de Creative Media Days in Gent en was een initiatief van Virtueel Platform samen met de volgende partners: BAM Vlaanderen, Ministerie van Cultuur, Jeugd, Sport en Media (BE), CultuurNet, Socius, MAD Faculty, SMIT, Ministerie van Buitenland Zaken (NL) en het Vlaams Audiovisueel Fonds.

How Do You Do 2012 was gericht op een internationale groep makers uit de digitale creatieve- en culturele sector. Nederland en België leverden voor

◀ ▲ The New Explorers Guide

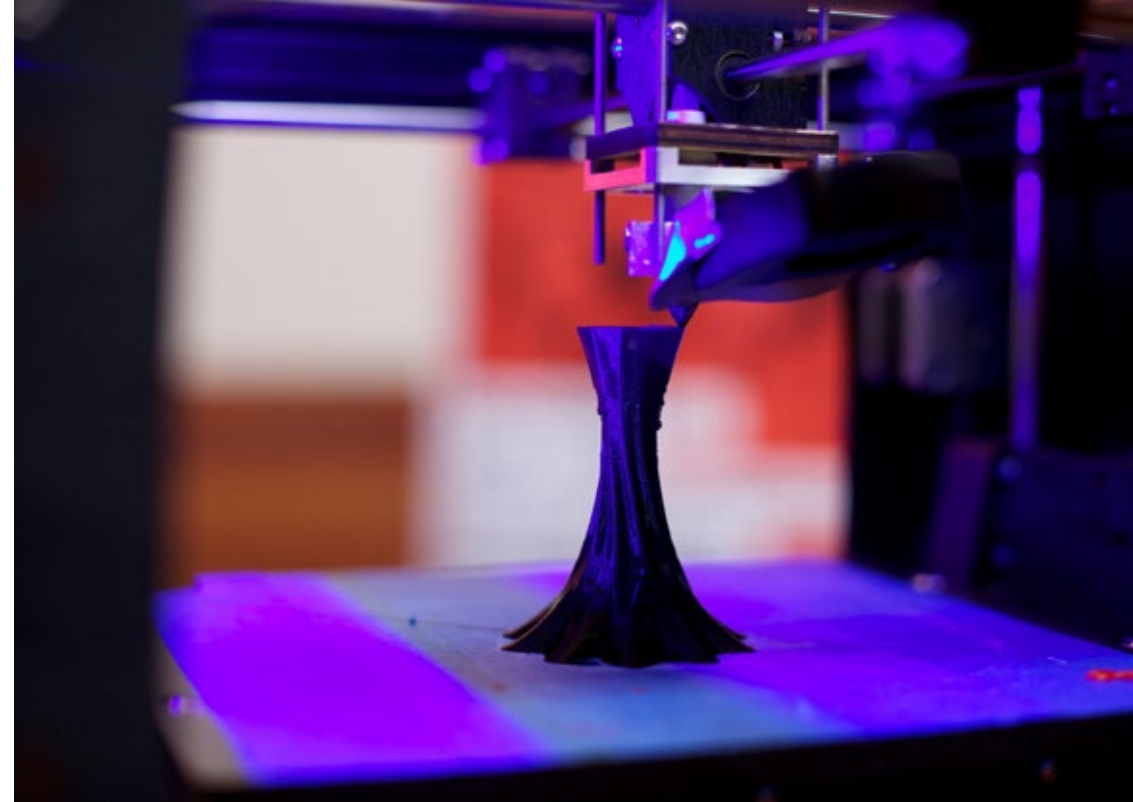
▲ How Do You Do in Gent
Foto: Sebastiaan ter Burg

How Do You Do 2013 in Gent.
Foto's: Sebastiaan ter Burg

Bussa Kutcha, korte presentaties
tijdens de busreis van Amsterdam
naar Gent.
Foto: Sebastiaan ter Burg

3.2. EDUCATIE, INFORMATIE EN REFLECTIE

Virtueel Platform focuste zich in de uitvoering van de besteltaak educatie, informatie en reflectie met name op de versterking van het hoger onderwijs en de aansluiting met het beroepsveld, en de overdracht van e-cultuurkennis naar culturele disciplines, industrie en maatschappij.

SPREEKuur (SPKRK)

Met SPRKR (spreek uit: spreekuur) bood Virtueel Platform ook in 2012 de mogelijkheid om experts constructief mee te laten denken over de ontwikkeling van digitale culturele projecten. In 2012 zijn er 35 spreekuursessies geweest, variërend van workshops en begeleidings-

trajecten tot onderzoekopdrachten. Alle vragen werden gedocumenteerd en vragen die ook voor andere partijen relevant bleken, werden uitgewerkt in artikelen en blueprints. Naar aanleiding van een spreekuurvraag is ook de publicatie Transmediaal Werken in Nederland verschenen.

MASTERCLASS KRITISCH SCHRIJVEN OVER KUNST EN TECHNOLOGIE

Dit jaar lag de focus van de kunstkritiek masterclass op het schrijven van journalistieke stukken over DEAF, een vierdaags internationaal festival over kunst en technologie. De masterclass werd georganiseerd in samenwerking met Domein voor Kunstcritiek. Ook werd een nieuwe samenwerking aangegaan met de Willem de Kooning Academie. De resultaten van de masterclass werden online gepubliceerd op het DEAF-festivalblog en de Virtueel Platform website.

LABDAG

Tijdens kunst- en technologiefestival DEAF werd de Lab Dag georganiseerd: een kennisdag voor medialabs en mediafestivals. Het doel van de dag was kennismaking en het opzetten van informatie-uitwisseling tussen de organisaties en professionals. Het Fonds voor de Creatieve Industrie was ook te gast om een toelichting te geven op relevant beleid voor medialabs. Op de dag werd ook de publicatie Nederland Labland gelanceerd, met een overzicht van medialabs in Nederland.

PICNIC (mediafestival) meets Z25 (medialab) tijdens Labdag

Hack 42 uit Arnhem tijdens Labdag

HOT100

Virtueel Platform bracht jaarlijks de honderd beste, recent afgestudeerde mediatalenten bij elkaar tijdens de HOT100-talentendag. Doel van de dag was het vormen van een netwerk en het zichtbaar maken van de talenten. De HOT100-talentendag heeft plaatsgevonden op vrijdag 17 september 2012 tijdens het PICNIC festival.

In het gebouw van filminstituut EYE kwamen de talenten samen voor workshops en kennismakingen met vertegenwoordigers van onder andere culturele instellingen, creatieve

bedrijven, festivals, medialabs en start-ups. In 2012 zijn de HOT100 aan de slag gegaan met vragen van Cinekid, Layar, Grrr, MuseumLAB, Fonds voor Cultuurparticipatie, Querido, NOSop3, VPRO en Nationale Nederlanden.

CLUB HOT100

Sinds 2011 is er op de HOT100-talentendag ook de bijeenkomst van de Club HOT100, de talenten van alle jaargangen. Dit netwerk van slimme ICT- en mediatalenten ontmoette elkaar op de HOT100-dag en werd ook ingezet voor activiteiten als SPRKR.

Foto: Sebastiaan ter Burg

SOCIAL CITIES OF TOMORROW

De conferentie Social Cities of Tomorrow werd georganiseerd door Virtueel Platform en The Mobile City en ging over het gebruik van digitale mediatechnologie voor collectieve stedelijke problemen. Hoe kunnen we digitale mediatechnologie gebruiken om onze steden socialer te maken, in plaats van alleen maar meer hi-tech?

Social Cities of Tomorrow bracht op 17 februari 2012 een internationale groep denkers en makers op het gebied van nieuwe media en stedelijke omgevingen bij elkaar in Amsterdam.

Social Cities of tomorrow ▶ ▶▶

3.3. ERFGOEDTAKEN – PRESENTATIES - WAARDERING EN ONTSLUITING – EXPERTMEETINGS

Virtueel Platform ontwikkelde erfgoedstrategieën voor born-digital kunst en stimuleerde erfgoedexpertise op het gebied van e-cultuur door middel van expertmeetings. De activiteiten hadden als doel de professionalisering en borging van het digitale culturele erfgoed duurzaam te verbeteren.

BORN-DIGITAL KUNSTWERKEN IN NEDERLAND

Virtueel Platform deed in samenwerking met DEN, SMBK en NIMk onderzoek naar born-digital kunstwerken in Nederland. Dit zijn kunstwerken die zijn ontstaan in het digitale tijdperk.

Het aandeel van born-digital kunst in de Nederlandse kunstcollecties wordt steeds groter. Omdat born-digital kunst andere eisen stelt aan beheer en behoud dan fysieke kunstcollecties, is er behoefte aan meer inzicht in de huidige praktijk en de obstakels die zich daarbij voordoen.

De publicatie Born-digital Kunstwerken in Nederland laat onder andere zien hoeveel born-digital kunstwerken in de collecties aanwezig zijn, en waar aansluiting op bestaande internationale netwerken mogelijk is.

DUTCH ART FORCE

Virtueel Platform, Digitaal Erfgoed Nederland (DEN), Stichting Behoud Moderne Kunst (SBMK) en het Nederlands Instituut voor Mediakunst (NIMk) hebben gezamenlijk gewerkt aan een onderzoek over digitalisering en erfgoed. In april 2012 hebben de organisaties gezamenlijk het Dutch Art Force opgezet: een nieuw initiatief voor digitale kunst om de aanbevelingen en agenda uit het onderzoek te concretiseren.

CULTURELE COALITIE DIGITALE DUURZAAMHEID

De Culturele Coalitie Digitale Duurzaamheid is een onderdeel van de Nationale Coalitie Digitale Duurzaamheid (NCDD). De coalitie houdt zich sinds 2012 bezig met de inrichting van een eisenpakket en het opstellen van randvoorwaarden, om een duurzaamheidsagenda te ontwikkelen voor het culturele digitale erfgoed.

Met de opzet van werkgroepen is de coalitie concreter geworden in het formuleren van een agenda met doelstellingen. Op 5 juni 2012 is deze strategische agenda aangeboden door voorzitter Sandra den Hamer aan Marjan Hammersma, directeur-generaal Media en Cultuur, in het museum De Mesdag Collectie.

DIGITAL BORN HERITAGE RESEARCH PROGRAM

Het Digital Born Heritage Research Program loopt sinds 2008 en heeft als doel kennisverbetering en ontwikkeling van erfgoedvraagstukken op het gebied van digitaal geboren data. Partners in het netwerk waren onder andere Tate Gallery (UK), Goldsmiths College (UK), BAM (Vlaanderen) en Stichting Behoud Moderne Kunst (SBMK).

In december 2012 hebben de Nederlandse partners Baltan Laboratories en het Van Abbemuseum een tweedaagse erfgoedconferentie georganiseerd. Virtueel Platform leverde hiervoor een bijdrage aan de publicatie van de conferentie, deze zal in 2013 verschijnen.

3.4. DOCUMENTATIE EN ARCHIVERING - MAPPING – PUBLICATIES

Virtueel Platform documenteerde en indexeerde e-cultuur door het beschrijven van Best Practices, het doen van statistisch veldonderzoek en het geografisch indexeren van de verschillende instellingen, festivals, ontwikkelingen en opleidingen.

VALIDATIEMETHODE BEST PRACTICE

Best Practice toonde de beste voorbeelden van Nederlandse e-cultuur. Voor 2012 werden de Best Practices uitgewerkt door een groep schrijvers, in 2012 is gewerkt aan een meer uniforme stijl door het inhuren van een vaste kracht. De selectie van de projecten werd gedaan door het hele team, door middel van een jurymodel.

Dit model werd in 2012 verder onderbouwd in samenwerking met de Universiteit van Amsterdam, door een validatiemethode te ontwikkelen voor het toekennen van het predicaat Best Practice aan projecten. Hiervoor was een embedded researcher drie dagen in de week bij Virtueel Platform aanwezig, om samen met het team onderzoek te doen naar Best Practices. In maart 2013 wordt dit onderzoek afgerond en worden de uitkomsten geëvalueerd.

Alle Best Practices werden uitgewerkt en gedeeld op de website van Virtueel Platform. Een selectie van de Best Practices is opgenomen in publicaties, ter ondersteuning van achtergrondartikelen.

PROJECT OBSERVATORY

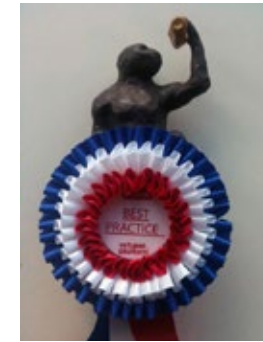
Voor de Project Observatory zijn er verschillende studies afgerond. Tijdens het Cinekid Festival werd de studie Transmediaal Werken in Nederland gelanceerd en besproken, in samenwerking met partners uit de filmsector. Er werd ook een expertsessie georganiseerd.

MAPPING

Het in kaart brengen (mapping) en professionaliseren van het e-cultuurveld werd in 2012 gedaan door middel van een labdag bij kunst- en technologiefestival DEAF. De publicaties Nederland Labland en de internationale e-cultuur-gids The New Explorers Guide brachten het veld verder in kaart, en presenteerden het aan een internationaal publiek.

VELDONDERZOEK

Het kwantitatief veldonderzoek is in 2012 in kleinere vorm gecontinueerd. Doel hiervan was onderzoek naar de omvang, economische betekenis en type werkzaamheden van het e-cultuurveld. Het veldonderzoek is in 2010 gestart naar aanleiding van een aanhoudende vraag om cijfermatig inzicht in de e-cultuur. De opdracht voor het kwantitatief veldonderzoek werd verstrekt aan Bureau Veldkamp/NIPO.

Ingezonden
foto's van de
Best Practice
winnaars 2012

3.5. AFSTEMMING EN COÖRDINATIE

Virtueel Platform voerde de afstemming- en coördinatietoek uit door reguliere afstemming met de verschillende doelgroepen in het veld. Afstemming op het gebied van cultuurbeleid liep via het ministerie maar ook via regulier overleg met de sectorinstellingen, fondsen, medialabs en festivals.

In het overgangs- en fusiejaar 2012 is er aanzienlijk veel tijd besteed aan afstemming met de fusiepartners. De afstemming met het veld was vooral gericht op het onderzoek naar nieuwe financieringsmodellen voor de toekomst.

Zo is er met consultant Maarten van de Meer gewerkt aan een business model voor de conservering van born-digital kunst. Met de inzet van onderzoeker Paul Rutten hebben de medialabs in de basisinfrastructuur gewerkt aan toekomstmodellen voor samenwerking en andere financieringsmethodieken. Virtueel Platform was partner in beide processen.

Met het Fonds voor de Creatieve Industrie zijn afstemmingsgesprekken gevoerd over e-cultuurvraagstukken.

Andere typen overleg waren:

- Communicatieoverleg e-cultuur: de jaarlijkse bijeenkomst van communicatiemedewerkers in de e-cultuur.
- Fondsen- en sectorinstellingenoverleg e-cultuur: een halfjaarlijkse overleg met de e-cultuurmedewerkers van fondsen en sectorinstellingen bij het Virtueel Platform
- Medialabdirectieoverleg: een halfjaarlijks overleg bij het Virtueel Platform.
- Raad van Advies: de jaarlijkse bijeenkomst van de adviseurs is gebruikt voor een terugblik op het jaar, maar ook werd gesproken over de fusieplannen en de betekenis van de overgang naar Het Nieuwe Instituut. De Raad van Advies werd verder door het jaar heen betrokken bij inhoudelijke vraagstukken.

Foto: Annegien van Doorn
(www.annegienvandoorn.nl)

**virtueel_
platform**

**Virtueel Platform
Damrak 70-6.54
1012 LM Amsterdam**

**+31 (0) 20 62 73 758
info@virtueelplatform.nl
www.virtueelplatform.nl**

**Vanaf 1 januari 2013 is
Virtueel Platform samen-
gegaan met het Nederlands
Architectuurinstituut (NAi) en
Prensela, Nederlands
Instituut voor Design en
Mode, in Het Nieuwe Instituut.**

**Museumpark 25
3015 CB Rotterdam**

**010 - 4401200
service@hetnieuweinstituut.nl
www.hetnieuweinstituut.nl**

CREATIVE COMMONS

De inhoud van deze
publicatie valt onder de
Creative Commons licentie.

Non-commercieel

Attributie

[http://creativecommons.org/
licenses/by-nc-nd/3.0/nl/](http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/nl/)

Niet alle rechthebbenden
van het gebruikte beeld-
materiaal konden voorals-
nog worden achterhaald.
Belanghebbenden worden
verzocht contact op te
nemen met Virtueel Platform.